فلسفه

(۱)

ځینی کارونه په ظاهره ډېر بد معلومېږی او په حقیقت کښې ډېر ښه وی. د خلقو په نظر کښی ظلم وی او چه فلسفه ئې ولټوې سراسر رحم او دلسوزی وی. زمونږ سترګې او د فیلسوفانو سترګې ډېر فرق سره لری.

هغه چه مونږ ته بد ښکاره کېږی هغوی ورته ښه وائی، چه مونږ ئې ښه ګڼو دوی ئې بد بولی.

وائی چه انسان پخپل خیر و شره نه پوهېږی او ډېر ځله په ښو باندې د بدو ګمان کوی مګر یو فیلسوف نه غولېږی او ښه و بد پېژنی.

مونږ ډېر ساده ګان یو او عمیق نظر نلرو.

مونږ ته کله یو کوټوال غل معلومېږی او له کوټوالیانو ځخه وېرېږو.

علاقدار او حاکم زمونږ د غورسې او حق ساتلو دپاره راځی مګر مونږ ورنه سر ټکوو او وایو چه ظلم کوی.

اورېدلی مو دی چه یو سړی حاکم په ناحقه بندی کړ او هغه په زندان کښې قرآن شریف یاد وکړ. یو بل ئی د دښمنانو په خوله په زندان کښی لس کاله وساته هغه د ډېر هنر او کمال [illegible] د محبس ډېر [illegible]

حاکم صاحب ویل زه پوهېدم چه دی بې ګناه دی مګر که بندی شوی نه وای دښمنانو واژه او حیات ئې په خطر کښې و.

د ده دغه هنر او کمال هم د محبس برکت دی نو مونږ باید ډېر ظاهر بین نشو او د هر شی فلسفه ولټوو.

زمونږ ډېر خیر خواهان او حامیان مونږ ته ځانونه د ظالمانو په څېر ښئی او زمونږ د عقل او فکر امتحان اخلی.

که مونږ ظاهر بین او بد بین نه اوسو نو ماران او لړمان هم بېفایدې نه دی پیدا شوی. که زمونږ ګمانونه ښه وی او د وحدت او یووالی له فلسفی سره آشنا شو د غله او پیره دار فرق له مینځه ځی.

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښياران وائی که چنګيز او هلاکو نه وای پيدا شوی نن به دنيا په مونږ باندې ډېره تنګه وه او د قحط له لاسه به مو د ځان غوښې خوړې.
نو مونږ بايد خپل حقيقی خير خواهان او د بشريت خادمان هېر نکړو.

فيصله ګرانه ده

(۲)

څو ورځې پس دلته راغلم يوه ويل له پخوا نه تيار شوی ئې او رنګ دې ډېر ښه دی.
بل په ډېر تعجب تپوس کاوه چه رنګ دې ولې خراب دی لکه چېه ډېره رنځوری دې تېره کړی وی. زه هېڅ پوه نشوم چه کوم يو رښتيا وائی او د چا نظر صحيح دی.
زه په دوه ؤ کښې شوم او ځان مې نه پېژانده چه له پخوا نه ښه شوی يم که خوار شوی يم؟
هر کله چه مونږ په دغسی ظاهری او ساده مسئله کښې دومره اختلاف لرو نو په هغو مسايلو کښې به مو څه حال وی چه ډېر زيات عقل او فکر ته پکښې ضرورت وی او علمی تحقيق و تدقيق غواړی.
له نورو نه نه يم خبر ما نه خو اوس لوری او لودن ورك دی او داسې مقام ته نزدې شوی يم چه د تور او سپين فرق رانه ورکېږی او وېرېږم چه بيخی فيلسوف نشم.
فلسفه هم له پوهېدلو څخه شروع کيږی او په نه پوهېدلو ختميږی.
د دنيا ډېرو لوړو فيلسوفانو هم په آخر وخت کښې ويلی دی دومره پوهېږو چه په هيڅ نه پوهيږو.
زمونږ ځينی پوهان او هوښياران هم اوس په دغه مقام کښې قدم وهی. دوی ته اوس د ښو او بدو فرق ګران شويدی.
زمونږ ځينی کار داران هم اوس د مملکت په خير و شر نشی پوهېدلی دوی اوس همدغومره پوهېږی چه نه پوهېږو.
له دوی نه بايد په مهمو او غير مهمو مسايلو کښې کومه قطعی فيصله ونه غواړو ځکه چه دوی د شك او ترديد په مقام کښې بند دی او له تذبذب نه نشی وتلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیان آزادي

(۳)

باور کړئ چه دلته د خبر او بیان آزادي ډېره زیاته ده.
هغه څه چه مونږ ویلی شو په نورو ملکونو کښې ئې څوك نشی ویلی، دلته هر راز خبرې کېږی او هر څوك هر څه ویلی شي.
د دې خبرې د اثبات دپاره زه ډېر قوی دلایل لرم چه هېڅوك ئې تردید نشی کولی او هر څوك ئې منی.
لاړ شئ چېرته چه د دیموکراسۍ نغاره غړېږی او د بیان ازادي پکښې ډېره زیاته ده هلته به هم د خبرو آزادي دومره پیدا نکړی شی لکه چه دلته ئې ګورئ.
نن په ډېرو عصری او مدنی ممالکو کښې هلته چه دیموکراسی او آزادي خپل معراج ته رسېدلې ده هېڅوك دا جرئت نشی کولی چه د یوه لوی سړی په مخکښې مداحی وکړی او له تملق نه کار واخلی مګر دلته مداحان او متملقین دغه جرئت کولی شی او هېڅ تکلیف یا ضرر نه وینی.
اوس په دیموکراتو دولتو کښې څوك دا نشی ویلی چه له دیموکراسۍ نه دکتاتوری ښه ده مګر دلته دا بحثونه آزاد دی او د استبداد طرفداری هم ځینی خلق کولی شی.
په نورو ځایونو کښې ډېر لوی کسان خپله ملامتی په قام او ملت نشی اړولی مګر دلته د علاقدار میرزا هم دا ویلی شی چه ملت جاهل دی او ټوله ملامتی په دوی کښې ده.
نن په ډېرو مهذبو ملتونو کښې ډېر مقتدر اشخاص چا ته کنځلی نشی کولی او فحش ویل اخلاقاً ممنوع دی مګر دلته مونږ دغه بدې خبری ډېرې اورو او یو آمر خپل مامور ته پوچ ویلی شي.
د دروغو ویل چه بیخی منع دی له هر ځایه دلته ډېر ویل کېږی او دا یوازی مونږ یو چه خاین ته صادق، جاهل ته عالم، نا پوه ته افلاطون او ارسطو ویلی شو.

آمران

(۴)

مونږ به په تروه وچولی خبرې کوو، تاسی به په کړه غاړه د مجرمینو په څېر ولاړ اوسئ او بلی صاحب به وایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ به په هر کار کښې کار لرو نور به زمونږ په کارونو کښې د فکر کولو حق هم نلرى. مونږ به هيڅ نه کوو مګر کارونه به ټول زمونږ په توجه کيږى.
ځلميانو ته به په نفرت ګورو خو دوى به مونږ خپل حاميان ګڼى او په محبت به راته ګورى.
مونږ به په هيچا اعتماد نلرو او ټول خلق به په مونږ پوره اعتماد لرى.
زمونږ خوف او زمونږ محبت به په آخره درجه په هر زړه کښې وى.
خومره چه له مرګ څخه وېرېږئ هغومره به له مونږ نه هم په خوف کښې اوسئ.
په هره اندازه چه ژوند او حيات محبوب ګڼئ مونږ به هم هغومره محبوبيت لرو هو!
مونږ يوازى خپل رعب او هيبت ستاسو په نظر کښې نه غواړو بايد شديد محبت هم له مونږ سره ولرئ.
يوازى محبت هم زمونږ په کار نه دى بايد زمونږ له خوفه زړونه وړپيږى.
زمونږ په حضور کښې بې له عجز و نيازه هيڅ راز خدمت صداقت او فعاليت نه قبليږى که عاجزى او خادمانه اوضاع درسره وه هر راز خيانتونه معاف کېدلى شى.
پام کوه چه دلته پخپلو خدمتونو او صداقتونو مغرور يا بى پروا راشى.
هر کله چه راځې که دى هر څومره مهم کارونه کړى وى د يوه مقصر په حيث راځه او سر ټيټى راځه.

زورور

(۵)

د زورورو په مخکښې خبرې کول څه آسانه کار نه دى او هر څوك ئې نشى کولى. د دوى مزاجونه ډېر باريك وى.
کله وربانديې ډېره ښه خبره بده ولګيږى او سرى جو جو کړى.
کله پرى کنځلې ښه تاثير وکړى او بده خبره ئې له پامه ښه راشى.
زه پوه نشوم او څه مې وويل زما خبره پرې ښه ونه لګېده ځکه راته په قار شو او ووئې رټلم. که زه په نزاکتونو پوهېدلى، که ما ته د دربارونو اوضاع معلومه واى داسى به نه وشوى.
ما موقع ونه پېژندله او ډېره لويه بې ادبى رانه وشوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ماته وويل په وطن کښې څه حال دی؟ حاکمان او کارداران څنګه دی؟
زه خبر نه وم چه دی په رښتیا ویلو خوابدی کېږی او حقه وینا پرې بده لګېږی. مونږ خو په کلو او بانډو کښې لوی شوی یو، علم او پوهه نلرو، د لویو خلقو په خوی و بوی بلد نه یو او په هر ځای کښې هر چا ته رښتیا رښتیا وایو.
په مونږ باندی هېڅوك نه دی ملامت دا زمونږ خپله ګناه ده.
سړی باید پخپله ګناه اعتراف وکړی او خپله ملامتی ومنی.
زه دا منم چه مونږ نه پوهېږو او خبری مو لواړې دی.
دوی لواړې وریجې هضمولی شی مګر لواړې خبری نشی اورېدلی.
ماته وروسته چا وویل چه سړی د زوروړو په مخکښې دغسې خبری نه کوی تا خو به له ځانه سره دومره فکر کړی و، چه ته له چا سره غږېږې؟ او څه وائی؟
هغه بل چه هلته ناست و لکه چه زما دوست و او زړه یې راباندې وسوزېده ځکه ئې وویل چه صاحب جهل او ناپوهی خو لوی عذر دی.
(از خورد ها لغزیدن از کلان ها بخشیدن)

د رجب خان له قاموس څخه
څو لغتونه
(۶)

مساوات: خاین او صادق، لایق او نالایق، پاکنفس او رشوت خور، کاریګر او بېکاره یو شان او برابل ګڼل.
دیموکراسی: د رشوت ازادی، د ظلم آزادی، د بېباکۍ آزادی.
اصول: هغه چه رواجول یې د مسکراتو او مخدراتو غوندې ممنوع وی.
انحصار: هغه تجارت چه هر څوك ئې نشی کولی لکه د حکومتونو او ماموریتونو خرڅول.
حاکم: پخپل سر او خود مختار، هغه چه ظلم او استبداد ته اداره او انضباط وائی.
مامور: هغه چه دریشی کوی او کار نه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصاد: له خوارنو او مسکینانو څخه اخستل او بډایانو ته ئې ورکول یعنی د زکوٰة عکس او ضد.

شورا: هغه چه هر څه ویلی شی او هیڅ نشی کولی.

خادم دین و دولت: چه د حاکم او نایب الحکومه خدمت ئې په ډېر اخلاص کړی وی.

د سترګو خاوند: چه هر څه ورته ووائی وائی په سترګو.

ډار

(۷)

پېری نه دی، روې نه ده، شیشکه نه ده، بلا نه ده مګر انسانان ډاروی. له څه شی نه؟ او له چا نه؟

له ښو ښو کارونو، له رحم او شفقت نه له عدل و احسانه، له خپلو ورونو او بنیادمانونه دی وائی: دغه خلق چه د ډېر پخوانی ظلم په ځنځیرونو کلك تړلی دی که هر چا خلاص کړه اسمان به ړنګ شی ځمکه به په بل مخ واوړی.

که د دوی لاسونه او پښې تړلی نه وی غلا به کوی، سړی به وژنی، لارې به وهی، داړې به غورځوي، وینې به تویوی.

که د دوی ژبې تړلی نه وی هغه څه به وائی چه تحمل ئې نشی کېدای.

که د دوی سترګی نه وی تړلی سپین سترګی به شی او هر څه ته به په نفرت ګوری.

نو باید دا د پخوا زمانی زبان بندی او چشم بندی وساتو. دوی باید همدغه شان په ځنځیرونو تړلی وی او دغه ډار چه د دوی په زړونو کښې موجود دی ډېر ټینګ وساتل شی.

که دغه طلسم مات شو او د خلقو ډار والوت سړیتوب ځی او بربادی راځی. تاسې باید د خپلو خزانو او جواهرو ساتلو ته دومره ډېره توجه ونکړی بلکه خپل ډار د خلقو په زړونو کښې له سرو او سپینو، له الماسو او لعلونو ډېر ټینګ وساتئ او خپلی ټولی پېری د همدغه شی د ساتلو دپاره مقررې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چه دا خبرې اورم ډارېږم او دا نشم ویلی چه دغه ډار که له زړونو و اوزی په زړونو کښې به مینه او محبت پیدا شی، دغه عناد او نفرت به په صداقت او صمیمیت بدل شی، دغه مقید او تړلی قوتونه او استعدادونه به په کار ولوېږی دا وطن به آباد شی.

دا خبرې په زړونو کښې ګرزی خو له ډاره ئی څوك نشی ویلی.

خوف او ډار دلته دومره غلبه موندلی چه اوس مونږ له هر څه وېرېږو او ډاکتران راته د قاتلانو په رنګ کښې معلومېږی. یو وخت و، چه مونږ له ظلم و وحشت څخه نه وېرېدو او هر څه مو کول سترګی اېستل، تورو څاګانو کښې خلق اچول، قین او فانه، تېل داغ او ژوندی بنیادمان ونې ونې کول زمونږ کارو.

مونږ دغه شان بد بد کارونه کول او نه ډارېدو مګر نن یو ښه کار له ډاره نشو کولی او عدل و احسان هم مونږ ډاروی.

مونږ اوسی له مثبت او منفی دواړو خواو وېرېږو او هر څه ډېر مهیب په نظر راځی. نه هغه ظلم او استبداد کولی شو چه پخوا مو کاوه نه هغه احسان او عدالت کولی شو چه دنیائی رانه په ټینګه غواړی.

زمونږ مثال داسی دی لکه چه ډېره سخته وچکالی وی او ټول خلق د یوه لوی قحط راتلو نه په وېره کښې وی، هر یو تصور کوي چه په وطن به داسی لوږه راشی چه څوی به له پلاره بېزاره وي او مور به د څوی پروا نلری، د همداغه ډار په وجه ټول خلق لوی او واړه له کورونو څخه د استسقا ٔ او بارانه په طلب اوزی، مونځونه کوی دعاګانی کوی زاری کوی او له خدایه باران غواړی، پاك خدای په دوی مهربانه کېږی او د شپې له مخی یوه داسی توره وریځ په آسمان کښې پیدا کېږی چه زورور بارانونه، شدید سیلابونه، رعد او برق، تندر او تالندې ورسره شته.

اوس ګورو چه توره شپه ده باران په ډېر شدت اوری، په آسمان کښې ډېر هیبتناك غړونه دی او له غرونو څخه سخت سیلابونه راروان دی، دلته هغه پخوانی ډار په یوه بل ډاربدلېږی هر یو غذر او زاری کوي چه باران ودرېږی او آسمان خپلی اوپه بېرته ونیسی. یو ګمان کوی چه زما کور به سیلاب یوسی، بل وائی په فصل او کښت به مې زوروري خړې واوری او هر به له خاورو لاندې شی، څوك وائی رمه مې په غره کښې ده مېږې او پسونه به مې سیلاب یوسی.

د دغسې احتمالی او شخصی ضررونو په وجه هر یو غواړی چه یو عام رحمت بندی شی او هغه څه چه په دعاګانو یې غوښتنه په دعاګونو ئې رد کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تشبيه زما خوښه ده د ديموکراسۍ سيلاب همدغه شان مونږ وېروی او ځينی شخصی او احتمالی اضرار پکښې متصور دی مګر له عامی فايدی نه ئې هېڅ انکار نشی کېداې.

مونږ هماغه خلك يو چه له بارانه او له نه بارانه دواړو نه په وېره کښې يو او په هېڅ حال کښې ډار رانه نه ځی، پخوا له استبداده وېرېدو اوس له ديموکراسۍ څخه وېرېږو او ډېر ښه شی راته توره بلا معلومېږی.

زمونږ آرزو

(۸)

مونږ آرزو لرو او د خپلې آرزو دپاره جد و جهد په ځان لازم ګڼو.

دا آرزو کومه ټيټه او شخصی آرزو نه ده. مونږ د کوم شخص شخصی دښمنان نه يو او نه شخصی علايق را باندې دومره اثر لری چه مونږ له خپلو عالی او اجتماعی آرزوګانو راواړوی. زمونږ کار له اساساتو او کلياتو سره دی او جزئياتو ته په جزئی نظر ګورو.

مونږ عمومی اصلاحات غواړو او په ټينګه ئې غواړو.

زمونږ ګران او محبوب پادشاه د ديموکراسۍ پالونکی او ساتونکی دی.

ديموکراسی مونږ ته د حق ويلو جرئت او د صحيح فکر کولو همت او طاقت راکوی.

مونږ له ديموکراسۍ نه همدغه شی غواړو.

مونږ ارزو نلرو چه ديموکراسی مونږ ته د کنځلو کولو او محض بدو ويلو موقع راکړی.

دا ځيز زمونږ نه دی خوښ او نه ئې خوښوو.

زمونږ پروګرام دا دی چه په مهذبه لهجه، په سړه سينه، په عقل و منطق ښو ته ښه او بدو ته بد ووايو. بد کارونه، بد خويونه، بد فکرونه بد وګڼو او خپل لوستونکی په ښو او بدو پوه کړو، د خلقو پوهول مونږ د اساسی اصلاحاتو اساس ګڼو او زمونږ اساسی مرام همدغه دی.

دغه مرام مونږ په ډېر ښه صورت د اصلاحاتو په نيت تعقيبوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدي لاره کښې که حقانه انتقاد او اعتراض په هر چا باندې راځی مونږ به ترې هېڅکله سترګی پټی نکړو ځکه چه سترګی پټول لویه غلا او لویه ګناه ده.

مونږ به اعتراضونه او انتقادونه وکړو مګر کنځلې به ونکړو.

مونږ د پته ملاتړلی ده چه د ښو او بدو تمیز وشی او دغه پوهه ډېره عامه او مکمله شی. دا کار مونږ د لوی خدای په توفیق کوو مګر بې ترتیبه ئی نه کوو او د محیط د هضمولو قوه به نظر کښې لرو.

مونږ د افراط طرفداران نه یو لکه چه د تفریط نه یو.

حقیقی او صحیح اعتدال پرېښودل مونږ ګناه بولو مګر د اعتدال په نامه هر څه نشو قبلولی.

مونږ پدې ټینګ یقین لرو چه پاك خدای د حقې لارې مل دی او څوك چه په ښه نیت یوه ښه مقصد ته په ښه لاره روان وی هېڅکله ئی داس ځین نه کړېږی.

څوك چه ملی او اجتماعی ارزوګانې لری او له خپل وطن، خپل پادشاه، خپل قام سره رشتیانی مینه لری هغه باید کوښښ وکړی چه د خپلو ښو ارزوګانو تمثیل په ښه صورت وکړی او ښه شی چاته بد ونه ښئی.

هغه باید دا ونه وائی چه زما ارزو نیکه او مبارکه ده که نور هر څه تصور کوی دې زما ورسره کار نشته.

زما په عقیده افهام او تفهیم د کامیابۍ مهم شرط دی او هر څوك چه اصلاحات غواړی باید د حسن تفاهم اصل هېر نکړی.

زه چا ته دا نه وایم چه (استغفر الله) د حق دپاره مجادله مه کوه ځکه چه پخپله دغه کار کوم او خپل فرض ئې ګڼم.

زه وایم: و جادلهم بالتی هی احسن.

دا وه زما او زما د ځینو ملګرو ارزو چه زه ئې هغو کسانو ته ښکاره کوم چه ما ته په ښه نظر ګوری او په لاره کښې ما د مخه کوی.

زړونه

(۹)

زه له زړونو سره ډېر غوندې آشنا یم زه هلته یو څه ګورم او په معنوئې هم پوهېږم. په زړونو کښې یو څه شته چه په ژبو کښې نشته. تاسې د هر چا په خبرو مه غولېږئ او زړونو ته لاره پیدا کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېږئ چه زړونو ته لاره څنګه پيدا کېږی؟ او په دغه لاره څوك تلی شی؟ پدې لاره موټړونه نشی تلای، دآسونو او کچرو لاره نه ده، خره او غوائی پدې لاره نه درومی. د کبر او غرور خاوندان او زورور دا لار نشی موندلی.

د چا په سينه کښې چه زړه نه وی او په زړه کښې رحم و عاطفه نه وی له هغه نه دا لاره ورکېږی او بل طرف ته ځی.

د دې لاری خضر او رهبر له خلقو سره اخلاص الفت او رښتيانی محبت دی. ما د اخلاص او محبت له برکته زړونو ته لږ غوندې قرب حاصل کړ او هلته مې يو څه وليدل زه هغه ټول څه اوس نشم بيانولی خو همدغومره وايم دېرې ژبې شته چه د زورورو په ثنا او صفت نه مړېږی مګر يو زړه هم نشته چه زور او زو رو ر ئې خوښ وی.

دا خبره له ما نه يوسئ او د زور و قوت خاوندانو ته ووايأست:

زورور به هر څه پيدا کړی شی مګر په زړونو کښې قدر نشی پيدا کولی. هغه چه خلق ترېنه وېرېږی هېڅکله نه محبوب کېږی.

په يوه زړه کښې يو شی ځائېږی يا مينه يا وېره.

دا ستا خوښه ده چه هر څه هلته ږدی او هر څه درته ښه ښکاره کېږی.

هو! دا ستا خوښه ده چه بلا کېږی که لا لا کېږی؟

مګر زه له هغې تښتم او پدې بل پسی ځم.

دی راته ښه ښکاری او له هغی نه امان و پناه غواړم. که قوت روې شی خلق ورنه تښتی او که ليلی شی ډېر مينان پيدا کوی.

د لوی خدای په پاك نامه
او د ده په توفيق

(۱۰)

هغه کار ته ورانديې کېږم چه کول ئې ډېر ګران دی او نه کول ئې له يوه داسی مهم او ضرور کار څخه ډېده کول دی چه د وطن او ملت خير خواهان او خدمتګاران له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسی کارونو نه هېڅکله څنګ نشی کولی. که ووایم چه دا کار آسانه نه دی او هر څوك ئی نشی کړی مبالغه نه ده حقیقت دی.

مونږ په سلو کښې یو تن د سواد خاوند نلرو او په سلو با سوادو کښې ایله یو ئی دغه کار کولی شی. دلته همدغه یو مشکل نه دی سل نور هم ورسره دی.

په نورو ځایو کښې کار کول ګران دی او خبرې آسانه دی دلته خبرې کول له هر کار نه مشکل کار دی او څه لیکل یا څه ویل سل رنګه مسئولیتونه لری.

دلته یوازی همدومره ویل چه ښه کوئ او بد مه کوئ بې خطره او بې ضرره دی مګر په ښو او بدو باندې بحث کول او یو له بله ئی بېلول ډېر ګران کار دی.

دلته ښه او بد داسی ګډ شویدی چه اوس دغه تفریق ډېر زیات مهارت او ډېر لوی قوت غواړی. هغه اصول او مبادی چه نن په دنیا کښې مسلمات ګڼل کیږی او د دنیا پوهان ئی تقریباً په اتفاق منی او احترام ئی کوی زمونږ هوښیاران پکښی سل خبرې لری او اورېدو ته ئې هم څوك حاضر نه دی منل خو لا څه کوې.

زمونږ د ځینو افرادو ننني وضعیت او حالت داسی معلومېږی لکه چه یوه سړی شپو خولیۍ په سر کړی وی پتلون ئې اغوستی وی، څادر ئې په اوږو پروت وی او کوچیانۍ پنې ئی په خپو کړی وی په بازار کښې ځانته نکتائی اخلی نو د دغه سړی مزاج پېژندل سړی ته ګران معلومېږی او څوك نشی پوهېدلی چه څه ورسره ووائی. دا چا ته نه ده معلومه چه دی د شپو په ځای پګړی ژر قبلوی او له پتلونه تېرېږی، که څادر او پنې په کرتیۍ او بوټونو بدلوی، یا دا ټول پرېږدی او کوم بل خالص او معلوم وضعیت اختیاروی.

دغه شان ګډوډ او مخلوط اوضاع د افکارو او خیالاتو په دنیا کښې هم شته ځکه دلته خبرې ګرانی دی او راز راز خطرات ورسره شته.

زه یو مسلمان پښتون یم له ما نه به د خدای په فضل او توفیق هېڅکله ارادتاً داسې خبری وانورئ چه خدای دې نه کا د دین او مذهب مخالفت پکښې وی.

زه به داسی څه ونه وایم چه زمونږ د ګران او محبوب پادشاه ادب او احترام پکښی نه وی ساتل شوی.

زه به داسی څه ونه لیکم چه د وطن او ملت ضرر پکښې متصور وی مګر سره له دې ټولو خبرو ښائی په ما باندې د ځینو له خوا اعتراضونه وشی او ځینی کسان راته بد بین غوندې شی ځکه چه حق ویل دومره ترخه وی چه د ادب په زور هم پکښې ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږوالی نه پیدا کېږی. له اجتماعی چارو سره علاقه لرل اورمرو شخصی او فردی علایق له ځینو کسانو سره خرابوی او بد زړونه بد وی.

دلته خلق په تاویلاتو کښې هم زښت ډېر مهارت لری او سمه خبره هم ډېره ورانولی شی. ځینی کسان دا کار د ثواب دپاره کوی او په دغسی خبرو ځان د چا دوست او خیر خواه کاندی. خبرې ډېری دې څه به دی سر خوږوم، زه دغه ټول مشکلات په نظر کښې نیسم او ناخبره دا کار نه کوم او نه پکښې کوم هوس دخل لری، زه پوهېږم چه یوې حقې مجادلی او مجاهدې ته را وړاندې کېږم او له لوی خدایه ځانته د ښه نیت او سم عمل توفیق غواړم.

زه یقین لرم چه دا هغه وخت او هغه ځای نه دی چه د یوه اخبار خپرول ګټه ولری، ما ته دا معلومه ده چه پدی کار کښې مادی تاوان هم شته، زه دېته ملتفت یم چه زما اخبار به ډېر لوستونکی پیدا نکړی شی او ډېر خریداران به نلری مګر زه د ډېرې لږی معنوی فایدی دپاره هر څه قبلوم سره له دی او سره له ډېرو نورو خبرو د دې مبارك ایت (و لاتکتموا الشهاده) د تعمیل دپاره حق ویلو او حق څرګندولو ته حاضرېږم.

نورې وېرې له زړه باسم او د پاك خدای وېره په زړه کښې ساتم.

د حق او حقیقت په مینه، د وطن او ملت د خدمت په ارزو، د دیموکراسۍ د حسن استقبال په نیت د خپل ګران او دیموکرات پادشاه د ارزوګانو په پیروی پدې کار شروع کوم. او ټینګ امید لرم چه د وطن مصالح او منور طبقات به په ښه سترګه ورته وګوری.

د دی اخبار (اولس) مرام دا دی: ملی وحدت تقویه کول، د پوهې او تنویر خپرول، د دیموکراسۍ په اساس اجتماعی عدالت تامینول، د خوارو غریب غمخوری، د مظلومانو ملګرتیا او د حق پالنه اللهم اهد نا الصراط المستقیم.

واوریٔ او خبر شیٔ!

(۱۱)

زه دلته نه وم، بل چیرته وم، هلته خلق بل راز و، کورونه بل رازو، کارونه بل رازو هلته ما هغه څه ولیدل چه تاسو به نه وی لیدلی، هغه څه مې واورېدل چه تاسو به نه وی اورېدلی. په هغه ځای کښې چا پسونه نه حلالول مګر د انسانانو وېدی به ئی کله کله کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما څو ومه ورځ وه چه يو ښکلی ځلمی په رڼا ورځ د څو تنو په مخ کښې چا وواژه مګر دا د ظلم او وحشت واقعه دومره عادی او معمولی تېره شوه چه ستر حاکم خو پرې خبر هم نشو او حاکم خبر شو خو ورته را نغی.

د تحقيق دپاره ئې يو دوه تنه را ولېږل، په اولس کښې هم څو تنه پيدا شوه چه قاتل ئې وښوده او حقه شاهدی ئې پټه نکړه مګر د کلی خان او ملك د قاتل له پلاره پنځلس زره روپۍ واخستې او له وايمه وايم چه په حاکم، قاضي چا او چائی ووېشلې، څه دوی وخوړې او څه نورو، دوه زره پکښې د مړی پلار هم واخستې او ابرائی وکړه ځکه چه ټول په بله خواو او د ده له لاسه هېڅ نه کېدل.

مقتول له خپل پلاره د نورو زيات سکنی و ځکه هغوی خونبها زياته واخستله.

په قاتل باندې يو کال قيد وخوت مګر پلارئې په ما او په بل پسې ګرزېده چه په يوه او بل سپارښتن وکړی او دا بې ګناه بندی خلاص کړی.

دا واقعه خو مو واورېده اوس بله واورئ، زمونږ په کلی کښې داسی خبرې ډېرې دی.

هغه بله ورځ له ملا صاحب سره ناست وم يو سړی راغی چه په حاکم صاحب خط راکړه چه ما يا زما کډه ونه وهی اوبنديان مونکړی ځکه چه هغه ورځ ئې هم غوښتې وو او راته ډېر په قارو. ملا صاحب ورته اول د ځوی دعا وکړه او ټولو ويل چه ډېر ښه ځلمی و، خدای دې وبخښی.

سړی بيا ملا صاحب ته وويل چه د خدای په لحاظ يو خط را کړه چه مونږ ته څه ونه وائی او نور مو ونه رېږوی. ده ويل ځوی مې سيند ورېدی او پخپل اجل مړ دی مګر حاکم صاحب وائی چه چا وژلی دی تاسې قاتل پټوئ ځکه مو په وهلو قايلوم.

دا خبره ما غوندې ساده او نا بلده سړی ته عجيبه غوندې ښکاره شوه، ما ويل دا څنګه کېدای شی چه د يوه سړی ځوی څوك مړ کړی او دی حکومت ته اطلاع ورنکړی، ماته د حاکم صاحب په عقل او تميز خندا راتله خو وروسته يوه او بل وويل (غاړه دې د دوی بنده وی) چه په رښتيا دا هلك فلانکی خپلو وژلی دی او په سيند کښې ئې غورځولی دی مګر پلار ئې پوهېږی چه څه مې له لاسه نه کېږی او غريب سړی يم خوښی ولی په چا باندې ځان وژنم او د کار دارانو د پيسو اخستلو دپاره عرضونه کوم.

داسې خبرې ډېرې دی زه ټولی نه کوم او له مړونه تېرېږم ژوندوته راځم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ یو ځلمی راسره په لاره کښې ملګری شو چه ژبه ئې هم بندېدله او خبری ئې په تکلیف کولی ما پوښتنه وکړه چه څه کار کوې ده د خپلی پرېشانۍ قصه راته پدې ډول شروع کړه:

مونږ دېرش ځلویښت جریبه زمکه درلوده نور ټول رانه ظالمانو او خدای ناترسو واخیست اوس دوه جریبه راته پاته دی او هماغه پټی چه له مونږ نه نورو اخستی دی په دهقانۍ کړو.

پدې کښې هم مونږ ځوك په قراره نه پرېږدی فلانکی صاحب وائی چه ستاسو په تره مې شپږ زره روپۍ دی چه درې نیم زره ئې ګټه کېږی نو ژر کوئ ماته نه زره او پنځه سوه روپۍ راکړئ، مونږ دا روپۍ نشو ورکولی او دا درې میاشتی وشوې چه ورور مې حاکم صاحب بندی کړیدی او د دایکې پیسې رانه غواړی.

ما وویل کوم شرعی سند لری ویلی نه خو وائی چه عرفی سند راسره شته چه ستاسو تره پکښې ګوته لګولی ده، ما بیا تپوس وکړ چه تاسې پکښې څه وایاست ده ویل اوس خو مونږ چور منکر یو مګر که هماغه شپږ زره واخلی او سود را باندی حواله نکړی خپل پټی به خرڅ کړو او ځان به خلاص کړو مګر که په شپږو زرو قایل شو نورې هم رانه اخلی.

ما تعجب کاوه چه حاکم صاحب څنګه په حقوقی دعوه کښې بې له کوم شرعی سنده یو سړی درې میاشتی بندی کولی شی، هغه زما تعجب رفع نکړی شو بلکه نورئې هم زیات کړ او وئی ویل کله چه یو مشر سړی حکومت ته له مرکزه راځی او محبس ګوری حاکم صاحب زما ورور له محبس نه باسی او له یوه پیره دار سره ئی چیرته لری لېږی او چه هغه ولاړ شی بیا ئی بېرته په زندان کښې واچوی.

تاسی پدې خبره پوره باور وکړئ چه ستاسی په زندانو کښې که دغه شان پټ او غیر رسمی د غلا بندیان شته چه په ناحقه بندیان شوی او له زندانه نشی وتلی داسی رسمی بندیان هم شته چه محکمی پرې حکم کړیدی مګر د ورځی په زندان کښې دی او شپې په کورونو کښې کوی یا د ورځې کورته ځی او شپه په محبس کښې تېروی. که د رجب خان خبره رښتیا وی نو حاکم صاحب د یوه بی ګناه سړی د بندی کولو جبیره پدې باندې کړېده چه یو ګناه کارئی له بنده ازاد کړیدی او د افراط و تفریط له یو ځای کولو نه اعتدال غواړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملی حکومت

(۱۲)

یو وخت مونږ د حکومت په معنا کښی دومره ډېر فکر نه و کړی. چا به چه د حکومت په باب کښې څه خبرې کولی خلقو به ګمان کاوه چه دی د مملکت پادشاه او سطان یادوی مګر اوس پوه یو چه کابینه او اجرائیه قوه د حکومت په نامه یادیږی او شاهی مقام له دغه نامه نه پورته ځای لری. اوس مونږ وپوهېدو چه په یوه مملکت کښې درې قوته وی (قضائیه – تقنینیه – اجرائیه) چه دا ټول د مملکت پادشاه ته اطاعت او انقیاد لری.

قضائیه یا تشریعیه قوه هغه ده چه قاضیان او مفتیان ئی د شریعت په اساس د پادشاه په امر لری او هېڅوك پکښې هیڅ نشی ویلی.

تقنینیه قوه د مملکت له پارلمان څخه عبارت دی چه د قوانینو د تصویب او تدوین حق لری او د ملی شورا او اعیان په نامه دلته یادیږی.

اجرائیه یا مجریه قوه له کابینې څخه عبارت دی چه حکومت هم ورته ویل کیږی او ملی شورا ته مسئولیت لری.

د حکومت له لفظ سره اوس یو بل لفظ هم یو ځای کوی او ملی حکومت ورته وائی.

ملی حکومت یعنی څه؟

ځینی ساد ګان ګمان کوی چه ملی حکومت هماغه دی چه د ملت له خپلو افرادو څخه جوړ شوی وی او ټول وزیران ئی د مملکت خپل سړی وی.

پوهان او هوښیاران دا تعریف نیمګړی بولی او وائی کوم حکومت چه د بل مملکت او بل ملت خلق پکښې شامل وی او پردی اشخاص پکښی وزارتونه او ریاستونه لری هغه خو بالکل اجنبی او غاصب حکومت دی چه د استعمار په نوم یادیږی. نو ملی حکومت یوازی دا نه دی چه وزیران او رئیسان ئی پردی نه وی او خپل خلق وبلل شی بلکه علاوه پدې دا خبره هم پکښی شرط ده چه وزیران د ملت له افرادو د ملت د وکیلانو په اعتماد او خوښه انتخاب شوی وی او ملی شورا پرې خپل اعتماد ښکاره کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو که چیرې د یوه مملکت وزیران صاحبان د هغه مملکت خپل خلق وی مګر ملی شورا پرې يې اعتمادی ښکاره کړی ملی حکومت ورته نه ویل کېږی ځکه چه د شورا اعتماد شرط دی او د فقهاؤ په اصطلاح انتفاٴ د شرط انتفاٴ د مشروط دی.

د دی خبرې نوره څېړنه به نه کوو اوس به راشو دېته چه د ملت د وکیلانو اعتماد ولی دومره ضروری شرط ګڼل شویدی؟

که چیری یو ملت یا د ملت نمایندګان په صدراعظم باندې عام و تام اعتماد ولری او هغه بیا پخپلو وزیرانو صاحبانو خپل پوره اعتماد څرګند کړی نو بیا دېته څه حاجت پاته کېږی چه د وزیرانو په باب کښې له وکیلانو څخه د اعتماد رایه واخستل شی او وکیلان هر وزیر وپېژنی.

په دغه صورت کښې باید هغه وزیران چه د ملت وکیلان ئی هېڅ نه پېژنې او ښه و بد ئې ورته هېڅ نه وی معلوم حکما داسی وګڼل شی لکه چه د ملت اعتماد پرې موجود وی.

مګر حقیقت داسی نه دی او د دیموکراسۍ په اساس هغه حکومت چه په وزیرانو باندې ئی شورا بې اعتماده وی او خپله بې اعتمادی ښکاره هم کړی ملی حکومت نه بلل کېږی.

په ملی حکومت کښې د ملی شورا اعتماد د کابینی په اعضاٴ و ډېر ضرور دی د دغه ضرورت په باب کښې دلته لږ غوندې بحث کوو او د چا خبره فلسفه ئی بیانوو:

که د یوه مملکت وزیران یوازی د یوه شخص په اعتماد مقرر شی ډېر امکان لری چه یو فکر که څه هم ډېر پوخ وی له سهوو او اشتباهاتو سره مخامخ شی او یو سړی وکړی شی چه د یوه شخص په نظر کښی ځان ښه ښکاره کړی او ښه نه وی مګر هغه وزیر چه د ملت اقناع او د ډېرو وکیلانو اعتماد حاصلول ضرور ګڼی مجبور دی چه ډېره موده ډېر ښه ښه کارونه وکړی او عام و خاص ئې ښه والی ومنی.

پدی صورت کښې یو سړی کوښښ کوی چه یو برجسته شخصیت پیدا کړی او د مهمو کارنامو او د خدمتونو په اثر عام محبوبیت او عامه خوشبینی حاصله کړی.

یو سړی دا کولی شی چه یو شخص، په نه څه وغولوی مګر د ډېرو کسانو غولول څه آسانه کار نه دی او ډېر لږ امکان لری.

بله خبره دا ده چه کابینه او وزیران د دیموکراسۍ په اساس د ملت وکیلانو او نمایندګانو ته مسئول دی او وکیلان حق لری چه د مملکت په اجرااتو کښې غور او دقت وکړی او حکومت پخپل سر پرې نږدی نو که چیری وزیران په ابتداٴ کښی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیلانو اعتماد حاصل کړی او د هغه په حق کښې څه بد بینی او بدګمانی نه وی موجوده بلکه اکثریت د شورا ورته خوشبین وی نو د ملی شورا او کابینی تر مینځ هر ساعت دومره ډېر نظری او عملی اختلافات نه پیدا کېږی او وزیرانو ته یو ډول اطمینان حاصلېږی همدغه اطمینان د دوی جرئت او فعالیت زیاتوی او دغه شان وزیران پخپلو کارونو کښې له ډېر تردد او تذبذب نه خلاص وی.

پدې صورت کښې یو ملت دا احساس او یقین کوی چه زه پخپله پخپل ځان حاکم یم او د اجرائیه قوی قوت زما خپل قوت دی او حکومت هېڅکله داسی یو کار نشی کولی چه زما خوښ نه وی دغه شان حکومت هم باور لری چه ملت زما تر شا ولاړ دی او ملی قوت راسره په هر کار کښې ملګری دی.

دغسی وزیران له ملت سره په تماس کښې وی او ارو مرو په ملت باندې خپل ځانونه پېژنی دا پیژندنه نه دوی د ملت له ټولو مشکلاتو، خواهشاتو او ضروریاتو څخه خبروی او له دغی پېژندګلوی څخه د حکومت او ملت تر مینځ یو ټینګ وحدت او محبت پیدا کېږی.

دغه راز وزیران د ملت له حاله نشی غافل کېدلی او ددی په ځای چه ځانونه په یوه شخص پوری مربوط وګڼی له ملت سره خپل تعلق او ارتباط ساتی.

په همدغه اساس په ملت کښې د کار سړی او رجال هم پیدا کېږی او اشخاص پدې فکر کښې لوېږی چه په ملت کښې مقام او منزلت ولری.

ملی قایدین او لیډران هم په یوه ملت کښې هله پیدا کېدای شی چه حکومت ملی وی او یو سړی د ملت په حسن نظر مهم مقام ونیولی شی.

دغسی اشخاص د ملت په نبض هم پوهېدلی شی او د ډېرو اجتماعی امراضو په علاج موفق کېږی. دوی بیا کولی شی چه په عمومی افکارو کښې ښه ښه تحولات پېښ کړی او نوې مفیدی مفکورې په خلقو باندې په آسانۍ ومنی.

زمونږ هوښیاران

(۱۳)

ښکه چه زمونږ هر څه په بل راز دی او هېڅ مو د نورو غوندې نه دی یعنی زمونږ ښارونه، زمونږ سړکونه، زمونږ شفاخانې، زمونږ مامورین له نورې دنیا څخه ډېر ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرقونه لری دغه شان زمونږ هوښیاران هم د نورو ملکو له هوښیارانو سره هېڅ نه مقایسه کېږی.

د دوی عقل یو راز دی د هغوی بل راز. دوی یو شانته فکر کوی هغوی بل شانته دوی په یوه لار ځی هغوی په بله.

زمونږ هوښیاران وائی: یو سړی په لاره تېرېده یو مار ئې ولید چه د یخنۍ له لاسه بیخی مړ پړ پروت و او هېڅ حرکت ئی نشو کولی، د ده زړه وسوزېده او مار ئې پخپل لستونۍ کښې را واخیست او روان شو، څه ساعت وروسته چه مار تود شو او ساه پکښې وغړېده مار د همدغه سړی له غاړې تاو شو او د ده د بدبختۍ سبب وګرزېده.

له دې قصې نه دوی داسی نتیجه اخلی چه ډېر ضعیف او عاجزه انسانان هم لکه بې دمې ماران داسی دی چه باید څوك پرې زړه ونه سېزی او نه څه احسان ورسره وکړی ځکه چه ډېر ځله احسان او دلسوزی بد عاقبت او بده نتیجه لری.

دا هوښیاران مونږ ته احسان او دلسوزی همدغه شان تصویر وی او د مار و انسان په فرق نه قایلېږی.

زمونږ هوښیاران دا هم وائی:

عاقبت گرگ زاده گرگ شود   گر چه با آدمی بزرگ شود

دوی ډېر انسانان ګرګ او ګرګ زاده معرفی کوی او نور بنیادمان ترینه وېروی.

دوی وائی: سر جاهلان بر سر دار به.

ما له دوی څخه ډېر ډېر او په وارو وارو اورېدلی دی: بې ادب را هر کجا یابی بکوب.

دوی له مشفق استاذ نه هم د شاګردانو دپاره جور او ظلم غواړی ځکه وائی:

جور استاد به ز مهر پدر.

دوی غواړی له تعلیم نه د ماشومانو زړونه په وهلو تور کړی او بیا ئی د جهل او ناپوهۍ په ګناه په دار او سولۍ وخېژوی.

دا و زمونږ ځینی پوهان او هوښیاران چه انسان ورته لکه مار او لېوه معلومېږی. نور نو ته ووایه چه ناپوهان او بې عقلان به څه غواړی او څه به کوی؟

د انسان اصلاح په پوهه انسانان کړی   ناپوهان یې په وهلو د انسان کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وایم – دا نه وایم
(۱۴)

دا وایم:

مونږ د کار سړی نلرو، علم او پوهه په مونږ کښې نشته، وړی او بربنډ یو، رنځوران مو نه جوړیږی. سرکونه وران او خراب دی.

دا نه وایم:

هغه وزیر یا دغه رئیس د کار سړی نه دی، په وزرات معارف کښې سل نقصانونه موجود دی. وزارت اقتصاد، صحیه، فواید عامه خپله وظیفه ښه نشی اجرا کولی، پخپلو کارونو کښې صحیح فکر نشی کولی، عملی فعالیتونه قناعت بخش نه دی، پیسی بیځایه لګیږی یا داسی نور ...

دا وایم:

ما پخپله د امتحان په ورځ د یوولسم صنف هلك ولید چه معلم ئې ډیر صفتونه کول او د هغه د امتحان پارچه ئې په ډیر افتخار را وړاندې کړه مګر متاسفانه هلته (اتفاق) (ایتفاق) او (اتحاد) (ایتحاد) لیکل شوی و.

دا هلك له دغې غلطې املاً سره له یوولسم صنف دولسم ته کامیاب ولاړ او یوولس صنفونو، یوولس کالو، یوولس معلمانو دا غلطی اصلاح نشو کړای.

دا نه وایم:

چه نقص په معلم یا په تعلیم کښې دی، په امتحانونو کښې ځوك غور او دقت نه کوی، د مکتب مدیر یا د معارف رئیس ښه کار نه دی کړی، مفتش خپله وظیفه ښه نه ده اجرا کړی.

دا وایم:

مونږ یو له بله ظلمونه کوو، یو د بل مال خورو، غلطې دعوې کوو او وړو یې هم، ځوك چه عرض و داد وکړی نه خوشحالیږی او ډیر سرګردانی وینی، که چا د چا په پټی د چا په کاله ناحقه دعوه وکړه او ډیرو خلقو ته حقیقت معلوم و بیا هم د خپل حق اثبات ګران کار دی او خو کاله ځو زره روپۍ د خپل مال د خپلولو دپاره په کار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نه وایم:

چه ګرم څوك دی؟ نقص په چا کښې دی؟ ظلم څوك کوی؟ پردی مالونه چا خوړلی؟ عرضونه ولی یو ځای ته نه رسېږی او عارض ولی پخپل عرض پښېمانه کېږی.

دا وایم:

رشوت خواره شته، لحاظونه کېږی، سړی وژل کېږی، په ژندانو کښې بېګناه بندیان هم شته.

دا نه وایم:

رشوت خور څوك دی؟ چا د چا لحاظ کړی؟ کوم سړی بل سړی وژلی دی؟ بېګناه بندی کوم یو دی؟ او چا بندی کړیدی؟

اوس خو به پوه شوی یاست چه زه څه وایم او څه نه وایم؟

دوه جنازې

په یوه ورځ، په یوه ساعت کښې له یوې شفاخانې نه دوه جنازې را ووتلې. هغه یو د کم خونۍ په وجه او دا بل د فشار خون په سبب مړ شوی و.

د هغه جنازه څلورو تنو په اوږو را اخستې وه او د دی بل د جنازې په موټر پسې بې حسابه لوی او واړه موټرونه روان و.

هغه یوه وینه نه درلوده ځکه مړ شو د دی بل وینه زیاته شوې او تېزه شوې وه ځکه ئې ژوند ونشو کړای.

دوی دواړه مړه شوه خو مرګونه ئې یو راز نه و او مرضونه بېل وو.

یوه د نورو وینې هم څکلی وې او دېته محتاج وچه ډاکتران ئې له وجود څخه وینه وباسی. بل ته چا خپله وینه هم نه وه پرې اینبی او بې وینې و.

یو د افراط او بل د تفریط له لاسه مړ شو.

هغه چه فقیرو او په فقر الدم مړ شو د هغه له مرګه د باختر آژانس هیڅ خبر نشو.

د دی بل د مرګ اطلاع اخبارونو په ډېر تاثر او تاسف سره اخستی وه او د جرائد پاڼې ئې په ماتم کښې توری شوی وې.

دا دواړه یو بادار او بل ئې نوکر و دوه کاله پخوا نباغلی بادار رنځور شو ډاکتر د نوکر ډېره وینه د رنځور په وجود کښې انجکشن کړه د نوکر قوی او سالم وجود ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوری شو خو بادار په لږ وخت کښې د ښو خوراکونو په زور او د عیاشی په وجه په فشار خون مبتلا شو چیرته چه دغه شان باداری او نوکری وی هلته همدغسې کېږی او د یوه په ځای دوه مری هوا د یوه کمزوری کول او د بل قوی کول د دواړو په مړینه تمامېږی او د ظالم و مظلوم عاقبت همدغه شان وی.

دغه راز مړکونه مونږ طبعی مړینه بولو مګر په حقیقت کښې قتل او مقاتله ده.

دلته هم قاتل او مقتول شته مګر زمونږ پولیسان زمونږ حاکمان او زمونږ قاضیان پرې نشی پوهېدلی بلکه دوی له نورو نه دغه شان معنوی قتلونه ډېر کوی.

دلته دا عادت دی چه یو سړی که چا په ټوپك وویشت یا ئې په کټارو سوری سوری کړ د هغه پوښتنه کوی مګر که چا د چا ډوډی وخوړه او هغه له لوږی مړ شو نو دا مړګ قتل نه بولی او دغسی قاتل ته سزا نه ورکوی.

دغه شان مقتول ته څوك شهید هم نه وائی او نه پرې څوك تبې تری.

په رښتیا چه مونږ ډېر ظاهر بین یو او حقایقو ته نه یو ملتفت.

زمونږ ډاکتران هم مونږ غوندی دی او پدې نه پوهېږی چه زمونږ اصلی مرض ظلم دی او حقیقی علاج عدالت دی. مونږ هېڅکله پدی نه جوړېږو چه د یوه وینه د بل په وجود کښې انجکشن کړو او په افراط و تفریط کښې خپل علاج ولټوو.

ناحقه دعوه

دلته ناحقه دعوې او د ناحقې شاهدان زښت ډېر دی. زمونږ قاضیان ښه خلق دي هر رنګه دعوې اوری او هر چا چه هر څه وویل غوږ ورته ږدی.

هغه بله ورځ د یوه سړی غویی د بل په شوتله کښې ننوت شو چه په متې ترجوړ کی ورسېده د غوایی خاوند د شوتلی په خاوند دعوه وکړه او تاوان ئی غوښته ما ګمان کاوه چه دی به ئی پدی ګناه نیولی وی چه تا ولی خپله شوتله نه ساتله؟

ولې دې زما غویی په شوتله کښې دومره پرېښوده چه ننه شی دا ګمان بیخی بې اساسه نه وه ځکه چه دغه شان دعوې هم دلته ډېری کېږی او خلق ئی کوی. مګر د غوایی خاوند له دېنه هم خپله دعوه معقوله کړی وه او حقوقی رنګ ئی ورکړی و. هغه وویل د شوتلی خاوند له ما سره عناد درلود او زما د قلبی غویی ئی په لوی لاس پخپله شوتله کښې خوشی کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغسې چالاکۍ او مهارت د غوائی خاوند د ناحقی شاهدانو او د ډېرو واسطو له برکته خپل ځان د شوتلې له تاوانه هم خلاص کړ او د غوائی تاوان ئی هم پوره او کامل واخيست.

زه وېرېږم چه ځینی رشوت خواره چه د خلقو وینی څکی او په پردو مالونو تېدېږی او بالاخره په فشار خون مری د هغوی وارثان هم د غوایی وال له قصې نه خبر نشی او د شوتلو په خاوندانو د خون دعوه ونکړی. زمونږ هوښیار او محتطاط خلق له دغسې قصونه ډېر ښه خبر دی او ځانونه په ډېر احتياط ساتی، که دوی د چا غویی پخپل پټی کښې ووینی نو ډېر پام پرې کوی چه تېښ نشی او لوی تاوان وروانوړی.

دا خلق پدې پوهېدلی دی چه د شوتلو پټی د غوایانو د څر د پاره دی او باید غوائی پرې ماړه شی مګر دومره نه چه له ډېر مړښته وپرسېږی او مړه شی.

که چیرې دهقانان بی پروائی وکړی او غوایان تر تېښېدو په شوتله کښې پرېږدی جاګيرداران او زمينداران ترېنه د خپلو غویو تاوان اخلی او داسی ئی نه پرېږدی په رښتيا چه د دهقانانو وظيفه ډېره ګرانه ده چه باید غوایان نه وږی پرېږدی او نه ئې دومره ماړه کړی چه له ډېر مړښته مړه شی.

خبره له خبری ولاړېږی او یوه چه کومه بله را په يادېږی خبره په دعوو کښې ده، هغه شپه د مامور صاحب کور غلو ووهه او ډېر مال ئی ورځنی ویووړ مامور د کلی خلق ونیول چه تاسو ولی زما د کاله پیره نه کوله ولی مو زما مال نه ساته؟ یا غل او مال په لاس راکړی یا د مال تاوان له تاسو نه غواړمه.

د مامور صاحب ټول مال که څه هم د کلی د خلقو و او له دوی نه ئې اخستی و مګر ساتل ئې هم د کلی په خلقو لازم و چه د مامور صاحب په کور کښې به ئی ساتی.

د دې مال په وجه ډېر خلق ډېره موده بندیان شوه او په اخره کښې ئې لکه د شوتلو خاوند تاوان هم ورکړ او دغه حقوقی دعوه جزائی هم شوه.

دلته دغه شان نا آشنا دعوې ډېری زیاتی دی چه هر څوك ئې باورولی هم نشی.

وائی چه یوه سړی ټول عمر په دعوو کښې تېر کړی و او هر څنګه ناحقه دعوه به چه وه ده به وړله کله چه دی مړکېده نو ځوی ئې ورته ویل چه ابا ماته دې هم کومه دعوه پری ایښی ده او که نه؟ ده ډېر فکر وکړ چه هېڅ دعوه نشته او ځوی ته ئی څه نه دی پاته مګر هر کله چه دی د دعوو په پیدا کولو کښې استاذ و او له نه څه ئې ډېره غټه خبره پیدا کوله خپل ځوی ته ئې وویل کله چا ما ستا مور ودوله ماما دې نهه میاشتې زما واده وځنډاوه، که ما نهه میاشتی د مخه واده کړی وای اوس به دې یو بل ورور هم ګرزېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوی ئې ډېر خوشحاله شو چه پلاره! دا خو د خون دعوه ده له دېنه به غټه دعوه بله چیرته وی؟

په رښتیا چه د ښو غوښو ښه ښوروا وی او له دغسی پلار نه همدغسی ځوی پاتی کیږي دغه راز دعوې دلته له پلرونو نه زامنو ته پاته شی او د حاکمانو مامورانو روزی خدای په همدغسی دعوو کښې ایښی ده.

وګورئ!

ښه وګورئ! سترګې مه پټوی خدای ته ورتګ دی د قیامت ورځ راتلونکی ده سترګې پټول حق نه ویل د حق په ځای کښې چوپ کښېناستل ډېره لویه ګناه ده. وګورئ او په ځیر ځیر وګورئ که ستاسې سترګې خلاصې شوې که تاسی هر څه ولیده که ستاسی بینائی ثابته شوه ډېره لویه ګټه به وکړئ.

ستاسی ډېری بدبختی په سترګو غړولو لیدلو او کتلو ورکیږی.

تاسی د سترګو په حکمت ښه نه یاست پوه شوی او له خپلو سترګو نه مو پوره کار نه دی اخستی تاسی یو بل ته ګورئ مګر څه نه وینئ او څه نشئ لیدلی.

تاسی به وایاست چه مونږ شپه ورځ پېژنو، تور او سپین بېلوو د انسان او حیوان فرق کوو که مونږ څه نه لېدلی نو هر ګوره به د چا له موټړ یا بګۍ لاندې شوی وو له ګرنګونو به لوېدلی وو او بې لاری به تلو.

زه وایم اوس هم ډېر خلق په کږه لاره روان دی ډېر خلق په کندو کښې لوېږی او په ځان نه پوهېږی ډېر کسان د انسان او حیوان فرق نه کوی او خاین و صادق نه پېژنی، دغه شان سترګې چه مونږ لرو نور حیوانات ئې هم لری د موټړو له مخی اوښان هم ځانونه په څنګوی په پاڼونو او کمرو باندې نه ورځی وانښه او اوبه وینی د انسان لیده او کاته باید بل راز وی د بني آدم نظر باید سر سری او سطحی نه وی.

راځئ چه مونږ او تاسی د خپلو نظر امتحان ورکړو او خپله بینائی معلومه کړو.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library